

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

8. Паращенко Л.І. Тестові технології у навчальному закладі: Метод. Посібник / Л.І. Паращенко, В.Д. Леонський, Г.І. Леонська; Наук. ред. О.І. Ляшенко. – К.: ТОВ “Майстерня книги”, 2006. – 217 с.: іл.

9. Подолянчук С.В., Гуревич Р.С. Інформа-

ційно-комунікаційні технології під час вивчення курсу “Опір матеріалів” // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2002. – №4. – С. 47 – 52.

10. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пос. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

Олеся Рідкоус, старший викладач кафедри педагогіки та психології
Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
м. Херсон

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

У статті розкриваються питання генези проблеми успіху в навчанні учнів в історії філософської та педагогічної думки.

Постановка проблеми. Проблема успіху у навчанні за останні роки визначилась як одна з найважливіших і перспективних у педагогічній науці і практиці. Викликано це тим, що в сучасних умовах людський фактор розглядається як найголовніший резерв соціального розвитку, впливу на особистість, а тому нове, гідне гуманізму завдання освіти – створити методично забезпечену систему саморозвитку особистості, що допоможе дитині самостійно розв’язати життєві проблеми, подолати труднощі учіння, спілкування, берегти здоров’я, цікаво проводити дозвілля, самореалізуватися.

У зв’язку з цим проблема, покладена в основу статті не вичерпується рамками досягнення успішності у навчанні, а розуміється як найважливіший аспект забезпечення умов для розвитку нахилів, здібностей і обдарувань у контексті досягнення кожною особистістю високих меж соціальної самореалізації і духовного самовдосконалення, максимально широкої реалізації природного потенціалу щодо власного інтелектуального та творчого зростання.

Проблема успіху у навчанні виникла у зв’язку з недостатнім використанням суб’єктного потенціалу дитини у навчально-виховному процесі сучасної школи. Переважно об’єктивне ставлення до дитини з боку дорослих, характерне для традиційного навчання, дестабілізує процес особистісного розвитку і перешкоджає самореалізації, починаючи з перших кроків шкільного навчання.

Високий динамізм соціального часу й зростання “ролі людини як творця соціального світу і як

архітектора свого індивідуального життєвого проекту” [5, 13], неминує диктують необхідність формування людини з розвиненим почуттям власної гідності, яка усвідомлює самоцінність власної особистості, сумлінно ставиться до своїх не відчужених прав, відчуває відповідальність за те, що відбувається з нею самою і з навколишньою її дійсністю. Отже, виникла необхідність розвитку внутрішньої, істинної сутності людини, її природних нахилів, соціального спрямування, тобто всього того, що реалізує її право бути самим собою.

Таким чином, дослідження проблеми успіху набуває в даний час особливої актуальності передовсім у зв’язку з явно окресленим соціальним замовленням на пошуки нових організаційних методів навчання і виховання, що б дозволить підняти навчально-виховний процес на якісно новий рівень побудови школи майбутнього.

Нові складні задачі, що постали перед школою, зумовлюють як необхідність пошуку принципово нових шляхів розвитку освіти і виховання, так і доцільність звернення до досвіду кращих філософів та педагогів минулого і сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема успіху є спільною для філософів, соціологів, психологів та педагогів, оскільки це поняття є багатомірним.

Для з’ясування філософських аспектів феномена успіху велике значення мають роботи Є.І. Головахи, І.С. Кона, Г.Л. Тульчинського, Л.В. Сохань.

У роботах таких відомих дослідників, як К.А. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьєв,

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

К. Анохін, В.Г. Асєєв, А.А. Бодальов, Л.І. Божович, В.К. Вілюнас, Л.С. Виготський, Б.І. Додонов, О.В. Запорожець, О.М. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов, В.М. Мясіщев, О.В. Овчиннікова, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн, П.В. Сімонов, О.К. Тихомиров, П.М. Якобсон, окреслений підхід до вивчення успіху в єдності відображуваного й мотиваційного, регуляторного аспектів, з урахуванням зумовленості успіху ситуаціями, що складаються в діяльності учня, і її особистісної детермінації.

Аналіз результатів психолого-педагогічних досліджень, що торкаються проблеми навчання дітей, дає змогу виділити основні напрями, у яких успіх пов'язується з діяльністю учнів (Б.Г. Ананьєв, І.Д. Бех, Л.І. Божович, М.Й. Боришевський, В.В. Давидов, О.М. Леонтьєв, Н.О. Менчинська); з їхньою пізнавальною активністю і самостійністю (Л.П. Арістов, М.О. Данілов, Б.П. Єсіпов, О.Я. Савченко); з мотивами учіння (В.С. Ільїн, О.М. Леонтьєв, П.М. Якобсон); з проблемами запобігання неуспішності (Ю.К. Бабанський, Н.О. Менчинська); з ефективністю навчання (І.Т. Огороднікова, В.О. Онищук, Л.І. Щукіна).

Але які б складні задачі не стояли перед сучасною школою завжди залишається доцільним звернення до філософів, психологів та педагогів минулого. Саме тому **метою статті** є розгляд генези успіху в навчанні учнів в історії філософської та педагогічної думки.

Виклад основного матеріалу. Як і кожна педагогічна категорія, успіх у навчанні має свою історію.

Відомо, що колискою європейських систем освіти і виховання стала давньогрецька філософія. І хоча у вченнях теоретиків педагогіки Демокрита, Сократа, Платона, Аристотеля важко знайти дослівну підтримку тези про успіх у навчанні, вона імпліцитно міститься у проголошеному ними принципі природовідповідності, у вказівках на необхідність індивідуального підходу в практиці навчання і виховання, знання зацікавлень і духовних якостей дитини, обов'язковість її емоційного залучення в ситуації, спроможні відкрити нові цінності і відношення: "Природа і виховання подібні" [1].

Правильне виховання і навчання збуджує у людині хороші природні задатки, а в кого вони вже були, завдяки такому вихованню вони стають ще кращими – і взагалі, і в розумінні передачі їх своєму потомству, що спостерігається у всіх живих істот.

Своє продовження педагогічна думка давньогрецьких мислителів знайшла у працях філософів і ораторів Давнього Риму: Цицерона (який

вважав, що ніщо зроблене всупереч своїй природі, не досягає успіху), Марка Фабія Квінтіліана (який стверджував, що вчитель може сприяти більш швидким успіхам учнів, якщо буде поступово привчати їх мислити самостійно).

Нову еру в розвитку теорії навчання ознаменувало християнство, поставивши перед людиною вимогу, що торкається кожного з нас: "Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!" (Євангеліє від Матвія, 5:48).

Прогресивні мислителі періоду феодалізму й епохи відродження Вікторіно да Фельтре, Томас Мор, Франсуа Рабе, Томасо Кампанелла виступили провісниками нової гуманістичної педагогіки, захисниками індивідуальності, природної обдарованості дитини, її права на всебічний і гармонійний розвиток. Виступаючи проти схоластики, догми і суворої дисципліни середньовічних шкіл, вони вважали за необхідне перетворення школи на фактор інтелектуального у духовного розвитку душі дитини. Цікавою є педагогічна концепція раннього наукового виховання дітей Еразма Роттердамського. Вважаючи центральним моментом виховання розумове, він визначає чинники, що зумовлюють успіх у навчанні дітей: перший – вік (необхідність раннього навчання); другий – здібності і схильності дитини.

Будуючи свою теорію навчання на основі ідеї природовідповідності, Я.А. Коменський намагався використати в процесі навчання природні, вікові, психологічні особливості дітей. Всі питання, які Коменський висвітлює у своїй дидактиці, зосереджені навколо задачі побудови всього процесу навчання на тій основі, щоб воно йшло успішно, легко, найкоротшим шляхом й ґрунтовно. Він наголошував, що успіхи у навчанні учнів насамперед залежать від учителя. Коменський дуже близько підходить до розуміння стимуляції навчальної діяльності, відзначаючи значення заохочення для створення інтересу до навчання [2].

Відомий французький просвітитель Ж.-Ж. Руссо рекомендував педагогам не нівечити дитину своїм насильством, а стимулювати її природні сили і обдарування. Він намагався знайти закономірності, які визначають успіх у навчанні, в природі самої дитини. Першою і основною вимогою його дидактичної системи є гуманне ставлення до дитини.

Ідея успіху у навчанні знайшла свій розвиток і у вітчизняній педагогіці.

Видатний український просвітителі-гуманіст Г.С. Сковорода вважав, що кожна людина досягає успіху та щастя лише в тій діяльності, яка відповідає її внутрішній природі. Головна педагогічна ідея Г. Сковороди – навчання за принципом

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

“спорідненості”, бо вчити людину треба тому, до чого у неї природний нахил, бо всяка справа має успіх, коли природа сприяє. На думку Г. Сковороди, невидиму внутрішню природу людини можна виявити шляхом уважних спостережень за видимими особливостями її поведінки. Він закликав людей до самопізнання, щоб виявити природні нахили, відповідно до яких у подальшому зробити свій професійний вибір. Він стверджував, що справжня цінність людини визначається тим, як досконало вона робить справу, і наскільки реалізує свої здібності. Слід, однак, відзначити, що правильно вказуючи на значення природних даних для успіху діяльності людини, Г.С. Сковорода, проте, сильно перебільшив їх роль у визначенні здібностей до тієї чи іншої справи. При тодішньому рівні науки він не міг зрозуміти, що природні задатки людини багатозначні, що на їх основі можуть розвинути різні здібності під впливом тих конкретних видів діяльності, у які людина включається [8].

За переконаннями Й.-Г. Песталоцці (швейцарського педагога-демократа), навчання може бути успішним лише у тому випадку якщо воно має природовідповідний характер і якщо учитель сприяє піднесенню внутрішніх сил учня. Песталоцці образно порівнює мистецтво учителя з діяльністю садівника, який турботливо саджає і поливає рослини, сприяючи їх росту, але джерело їх росту і цвітіння полягає у них самих. Так і вчитель покликаний турбуватися про те, щоб безпешково здійснювався природний хід розвитку цих сил, передбачений самою їх природою [6].

Як і Песталоцці, проголошуючи найважливішим принципом навчання природовідповідність, “вчитель німецьких вчителів” Ф.-А.-В. Дістервег вважав несправедливою вимогу, щоб усі учні досягали однакових успіхів в одному і тому ж предметі і повинні були б вивчати його в однаковому обсязі. Він вимагав брати до уваги індивідуальність учнів, коли мова йде про навчальний матеріал як у розумінні кількості, так і якості різних навчальних предметів. Що більше вимагається від учнів, наголошував Дістервег, то настійніше доводиться говорити про те, що індивідуальну свободу та індивідуальний розвиток не слід придушувати.

Відомий український педагог і культурний діяч О.В. Духнович вимагав, щоб педагог розвивав душевні і тілесні сили вихованців поступово і відповідно до їх віку. Він висунув вимогу глибокого вивчення анатомо-фізіологічних і психологічних особливостей учнів, наголошував на необхідності зважати на природний нахил дітей.

Основоположник особистісного підходу у

вітчизняній педагогіці, видатний педагог К.Д. Ушинський вважав, що для успіху навчання вихователь повинен прагнути пізнати людину такою, якою вона є насправді. Завдання школи він вбачав у тому, щоб розвивати здібності дітей природним шляхом, вимагаючи від кожного вчителя уважного ставлення до діяльності учнів, визнання їх успіхів, щоб розвинути їх пристрасну жагу іти вперед [9].

Виступаючи проти всяких засобів, що негативно впливають на самолюбство учнів, педагог підкреслював шкідливі наслідки штучного створення суперництва серед дітей. Надзвичайно важливою вимогою для навчання педагог називав вміння вчителя зробити учіння цікавим: вихователь повинен бути впевненим, що успішна діяльність душі завжди приємна дитині, і повинен потурбуватися про те, щоб дати їй такий успіх.

І сьогодні не втратили своєї актуальності сформульовані для вчителів правила досягнення учнями успіху в учінні: не втомлювати дітей надто тривалими для їхнього віку заняттями, не допускати нудьги, не залишати жодну дитину без роботи; зробити заняття цікавими для дитини і водночас прищеплювати повагу дітей до виконання своїх обов’язків; заслужити любов дітей.

Основоположник вільного виховання в Росії Л.М. Толстой вважав, що дитина є вищою гармонією, ідеалом, створеною самою природою, і педагог повинен, глибоко вивчивши психіку дитини, пізнавати можливості дитячого організму, турбуватися про те, щоб гармонія не була порушена, щоб виховання і навчання не пригнічувало те, що дане дитині від природи, закликав поважати особистість дитини, розвивати її інтереси.

За переконанням Я. Чепіги, головна мета правдивої освіти і правдивого виховання – не перетворювати людську природу, а скласти найпожиточніші умови для всебічного розвитку людської душі.

Навчити учня учитися, вчитися легко і успішно – одна з глибоких педагогічних ідей С.Т. Шацького. Він звертав увагу на необхідність створення позитивного психічного стану кожного учня і всього колективу учнів як однієї з найважливіших умов успішного навчання. Педагог відзначав, що треба навчати так, щоб кожен учень усвідомлював своє просування вперед, щоб кожен предмет був цікавим для нього. С.Т. Шацький вважав, що інтерес до знань посилюється у міру того, як зростає у школяра віра у свої власні сили: і чим більше учень витрачає інтелектуальних та емоційних зусиль в процесі оволодіння знаннями, тим більше він їх набуває.

Даючи відповідь на запитання про те, що збуд-

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

жує інтерес дитини до роботи, педагог логічно приходить до залежності інтересів від чітко усвідомлюваних успіхів. С.Т. Шацький сформулював принцип: оцінювати треба роботу учнів, а не їх моральні якості.

Януш Корчак наголошував на необхідності системи навчання, що ґрунтується на дитячій активності і самодіяльності, на мобілізації власних зусиль дітей. Діти і дорослі повинні переживати радість переборення труднощів, досягнутих успіхів, працею здобутих перемог, постійно домагатися нових успіхів і досягнень. Слід пам'ятати, підкреслював Я. Корчак, що успіх дитини залежить не лише від того, як її цінують дорослі, Але такою самою, а може і більшою мірою – від думки ровесників, в яких інші, а, проте, тверді принципи оцінки вартості і надання прав членам свого колективу [3].

В організації навчально-виховного процесу є потреба у використанні таких методів, які б зробили насичене великими справами і труднощами життя дітей радісним, цілеспрямованим і щасливим. Таким методом в досвіді А.С. Макаренка є передовсім дитяча радість і система перспективних ліній.

“Людина не може жити на світі, – говорив А.С. Макаренко, – якщо у неї нема попереду нічого радісного. Справжнім стимулом людського життя є завтрашня радість” [4, т.3, 397]. Сутність і значення методу дитячої радості полягає у тому, що він є найважливішим засобом перетворення важких обов'язків дитини і в навчанні, і в праці, і в громадській діяльності на джерело та стимул творчої життєдіяльності. Організована педагогом дитяча радість вносить у життя дітей необхідний елемент задоволення; саме цим методом виховуються бадьорі і життєрадісні люди.

Природне прагнення дітей до завтрашньої радості А.С. Макаренко використовував як засіб включення їх у працю і активне виконання всіх інших обов'язків з метою виховання в дітях активності, ініціативи, цілеспрямованості.

Далеко не всі види дитячої діяльності можуть бути радісними самі собою, і далеко не завжди діяльність дітей може принести безпосередньо відчутні плоди. Значення методу перспективних ліній у тому й полягає, що він стимулює діяльність дітей більш або менш віддаленою метою і через це виховує у них цілеспрямованість, уміння боротися з труднощами, долати різні перешкоди.

Оптимістичне ставлення до природи людини взагалі, віра в її позитивні можливості і було тим, від чого А.С. Макаренко відштовхувався у своїй діяльності. Це була вихідна позиція, яка потім розгорнулася у цілу програму ставлення до осо-

би вихованця, обґрунтування принципу “якомога більше вимог до людини і якомога більше поваги до неї”.

Для А.С. Макаренка повага до дитини є основою для висунення високих вимог до неї, але обов'язково посилює. Отже, для нього гуманізм полягав у поєднанні поваги і вимогливості до дитини.

А.С. Макаренко говорив, що бачити хороше в людині завжди важко. В живих буденних руках це хороше прикрите мілкою повсякденною боротьбою і губиться у поточних конфліктах. Хороше в людині доводиться завжди проектувати, і педагог повинен це робити. Він зобов'язаний підходити до людини з оптимістичною гіпотезою, нехай навіть з деяким ризиком помилитися. Підкреслимо, що визначаючи спільну, однакову для всіх програму формування людської особистості, А.С. Макаренко наполягав на існуванні індивідуальної корективи для неї. Він вважав, що цей метод, будучи загальним і єдиним, у той же час дає можливість кожній окремій особі розвивати свої здібності, зберігати свою індивідуальність, йти вперед по лінії своїх нахилів.

Видатний педагог-гуманіст Селестен Френе стверджував, що людина не може існувати без успіхів, які незалежно від її характеру сприяють її життєвому самоствердженню, а тому справжнє завдання школи – культивувати успіхи кожного з учнів у різних сферах. Але він категорично заперечував успіхи, які досягалися за допомогою антиморальних і антигромадських дій.

С. Френе вважав, що, оскільки в традиційній школі оцінка є головним показником успіхів учнів, то це штовхає їх до обману, до показних зусиль, викликає нездорове суперництво, стимулює індивідуалістичні тенденції. Оцінки, на його думку, не тільки не слугують критерієм інтелектуальних потенцій дитини, а й не відображають адекватно справжньої якості знань. Оцінки виставляються вчителем безконтрольно, тому важко уникнути випадковостей, помилок, а часом і упередженого ставлення, сваволі.

Критикуючи існуючу систему оцінок, він наголошував на тому, що:

1. Система оцінок і класифікація ґрунтується на неправильній основі. Якщо дитина виявилася в числі останніх, це не значить, що на ній треба поставити хрест. Іноді нам достатньо виявити її реальні схильності і справжні інтереси, щоб повірити в неї і допомогти їй розкрити та реалізувати свої можливості.

2. Система оцінок несправедлива. Вона дає додаткові переваги здібним учням, які досягають успіху без особливих зусиль і спонукань, і напо-

ГЕНЕЗА ПРОБЛЕМИ УСПІХУ В НАВЧАННІ УЧНІВ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

легливого трудівника, але з поганою пам'яттю або учня, який захоплюється діяльністю, якій школа не надає ніякого значення. Ми хочемо, щоб кожна дитина могла досягти успіху.

3. Система оцінок – небезпечна, оскільки вносить у школу дух нездорового суперництва, шахрайства і заздрості.

С. Френе підкреслював, що кожна дитина потребує оцінки своїх зусиль і своїх досягнень, а тому потрібен контроль, який враховує не тільки формальні результати, але і зусилля, витрачені на ту чи іншу роботу. Якщо учень старався, як міг і попрацював на совість, то він заслуговує високої оцінки, незалежно від результату.

С. Френе говорив, що школа повинна допомагати дітям зберегти або відновити душевну рівновагу, необхідну для того, щоб не відчувати страху перед життям. У недооцінці індивідуальності дитини, її інтелектуальної та емоційної активності, ігноруванні її інтересів, можливостей її ціннісних орієнтирів С. Френе бачить причину втрати інтересу до навчання, яке стає для неї важким, неприємним і безрезультатним обов'язком, замість того, щоб збагачувати її і розвивати.

У концепції Д. Брунера ми бачимо: щоб заохотити учня до подальшого подолання труднощів у навчанні, необхідно "кинути" йому виклик випробувати свої сили, змусити його викласти до кінця, відкрити йому радість досягнення успіху у важкій роботі.

У концепції В. Скінера прагнення до задоволення потреб служить рушійною силою створення для учнів проблемних ситуацій. При цьому найважливішим емоціогенним чинником автор вважає почуття успіху, що розвиває в учня інтерес до навчання. Для цього необхідно лише підібрати відповідний дидактичний матеріал, який враховував би можливості учнів. Навчання за В. Скінером протікає так: учень піддається впливу упорядкованої сукупності подразників, на які він реагує специфічно, тобто констатує відповіді. Причому його реакції одразу ж позитивно чи негативно оцінюються шляхом порівняння власних відповідей з тими, що містяться у програмі, в результаті чого учень допускає мало помилок, а реакція закріплюється. Таким чином, учень набуває знання малими порціями. Автор вважає, що його система формує в учнів інтерес до навчання, активізує їх, забезпечує кожному можливість роботи у власному темпі, усуває негативні емоції стресу і нудьги

Можна погодитися з автором, що успіх завжди визначає пізнавальний інтерес.

Формування в учня почуття психологічної захищеності і безпеки, впевненості у доброзичли-

вості й повазі вчителя, схвалення особистості учня в обстановці емпатії – прагнення педагога зрозуміти його труднощі і проблеми, на думку К. Роджерса, знищує перешкоди на шляху справді продуктивного навчання. У такій міжособистісній атмосфері підвищується самооцінка дитини, що сприяє розкриттю творчого потенціалу особистості, досягненню успіхів.

Роджерс вважає, що учень повинен навчатися сам, оскільки навчання – це не засвоєння знань, а зміна внутрішнього почуттєво-когнітивного досвіду учня, пов'язаного з його особистістю. Основним завданням вчителя він вважав полегшення процесу учіння для учнів. Навчання повинно будуватися і плануватися так, щоб воно відповідало тій послідовності, в якій перед дітьми виникають ті чи інші проблеми [7].

Висновки. Підсумовуючи сказане, потрібно зазначити, що здійснений аналіз історичного шляху становлення ідеї успіху в навчанні свідчить про те, що, починаючи від Демокрита, ціла плеяда прогресивних педагогів-гуманістів послідовно і плідно розробляли цю ідею. Історичний шлях становлення і розвитку ідеї успіху в навчанні свідчить про те, що ця гуманістична ідея становить основу наступності в педагогічній теорії і стимулює її розвиток.

Кращим представником класичної педагогіки була властива віра в могутню силу виховання, переконаність у необхідності перетворення школи на майстерню гуманізму, повороту до особистості вихованця, надання простору для всебічного вияву його істинної індивідуальності і самотності. Усіх їх об'єднує ідея природовідповідності, інтелектуальної розкритості, загального позитивного фону занять як необхідних умов досягнення успіху у навчальній діяльності.

Узагальнюючи наведені вище результати досліджень різних авторів, необхідно сказати, що ці дослідження є дуже важливою вихідною позицією для подальшої роботи з цієї проблеми і цінність для практики роботи в школі. Тому в подальшому нас насамперед цікавлять питання формування готовності вчителя до створення ситуації успіху.

1. Демокрит в его фрагментах и свидетельствах древности. – М.: Соцэкспу, 1935. – С. 211 – 236.

2. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения /Под ред. А.А. Красовского. – М.: Государственное учебное издательство Министерства Просвещения РСФСР, 1955. – 651 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА РИНКУ ПРАЦІ

3. Корчак Я. Як любити дітей. – К.: Радянська школа, 1976. – 159 с.
4. Макаренко А.С. Твори: В семи т. – К., 1952 – 1955.
5. Мистецтво життєтворчості особистості: Наук.-метод. Посібник: У 2ч. Ред. рада: В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І.І. Єрмолаєва та ін. – К.: ІЗМН, 1977; Життєтворчий потенціал нової школи. – 936 с.
6. Песталоцци И.Г. Избранные пед. Сочинения: в 2 т./ Под ред. В.А. Ротенберг, В.М. Кларина. – М.: Педагогика, 1981.
7. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека: Пер. с англ. – М.: Издательская группа Прогресс, Универс, 1994. – 480 с.
8. Сковорода Григорій. Твори: У 2 т., т.1. Поезії. Байки. Трактати. Діалоги. – К.: АТ “Обереги”, 1994. – 528 с.
9. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: в 2 т. Пер. з рос. / Ред. кол.: В.М. Столетов та ін. – К.: Рад. школа, 1983.

Іван Васи́ликів, Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА РИНКУ ПРАЦІ

У статті досліджується стратегія та її мета, прогноз, очікувані результати зайнятості і навчання безробітного населення, що ґрунтується на стратегічних цілях.

Постановка проблеми. Зайнятість населення належить до основних проблем економіки України в будь-який період розвитку економічної системи, що створює необхідні умови для соціального добробуту населення, зумовлює рівень його життя і водночас – це діяльність громадян, пов’язана із задоволенням власних та суспільних потреб, що не суперечить законодавству та забезпечує дохід, і заснована на принципах забезпечення свободи вибору праці, заборони примусової праці, забезпечення державою умов для реалізації права на працю та на захист від безробіття.

Чисельність переселенців з України складає близько 6,7 млн. осіб, понад 25% працездатного населення України перебуває за її межами.

Така важлива і водночас глобальна діяльність зайнятості населення містить багато суперечностей внаслідок складаної структури цієї проблеми, невизначеності і мінливості внутрішніх та зовнішніх чинників, а також відсутності механізмів її розв’язання.

Слід зазначити, що зайнятість населення в конкурентному ринковому середовищі, впливає на такі аспекти, як:

- залежність зайнятості від глобальних соціально-економічних процесів – економічної стабілізації та економічного зростання у державі, насиченості ринків благ і ресурсів, розвитку підприємництва;

- залежність від ринкової специфіки праці як

товару, розвиненості ринків праці, його структури, наявності та відтворення трудових ресурсів, зростання демографічних процесів, і важливо в нинішніх умовах проводити реорганізацію, навчання та перекваліфікацію працівників, які не за своєї вини втратили працю, здійснити перекваліфікацію до тих професій, які вимагає ринок, до тих галузей діяльності, що набувають розвитку.

Наприклад, у нинішніх умовах на ринку праці гостро зростає потреба в токарях, фрезерувальниках, шліфувальниках, зварювальниках всіх будівельних професіях. Такі професії, як інженер-конструктор, технолог, енергетик, теплотехнік, землевпорядник та інші інженерні професії мають високий попит на ринку праці і достатньо високу оцінку праці в заробітній оплаті. До цього слід додати, що підготовку таких фахівців інженерних професій здійснює єдиний на всі західні регіони України навчальний заклад – Національний університет “Львівська політехніка”, для центральних областей – Київський політехнічний університет, для східних регіонів – Харківський національний політехнічний університет.

Відзначимо, що спеціалістів професій, як: економіст, бухгалтер, юрист, аудитор, статистичний працівник, менеджер, здійснюють підготовку всі навчальні заклади, починаючи від професійно-технічних училищ, технікумів та ВНЗ, які наситили ринок великою кількістю працівників тих професій, які сьогодні не мають попиту.